

PRZEKONANIA MŁODZIEŻY NA TEMAT OSÓB BEZROBOTNYCH

Marta Czechowska-Bieluga

ORCID: 0000-0003-3560-2629

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

adres e-mail: mbieluga@hektor.umcs.lublin.pl

Słowa kluczowe: bezrobocie, młodzież, przekonania

Streszczenie. Ludzie młodzi stanowią specyficzną grupę bezrobotnych, dla których podjęcie pracy ma wiele różnych znaczeń, stwarzając im szansę zarówno na rozwój indywidualny, jak i na dorastanie w roli członka danej społeczności. Wśród przyczyn bezrobocia młodych wymienia się kompetencje społeczne, w tym deklarowane przekonania¹. W artykule podjęto próbę zdiagnozowania przekonań młodzieży (szkolnej i akademickiej) na temat osób bezrobotnych wraz ze wskazaniem wybranych zależności. W badaniu wzięły udział 1084 osoby, w tym 588 uczniów ze szkół średnich (liceum i technikum) oraz 496 studentów różnych kierunków studiów z dziewięciu województw. Wyniki analiz wskazują, że młodzież najsilniej deklaruje posiadanie mniejszego zasobu wiedzy przez osoby bezrobotne niż przez osoby pracujące, a najsłabsze przekonanie żywi wobec twierdzenia, że bezrobotni są winni swojej złej sytuacji zawodowej. Prezentowane wyniki mogą okazać się przydatne podczas doskonalenia poszczególnych strategii oraz form działań pomocowych i profilaktycznych świadczonych przez specjalistów oraz wolontariuszy na rzecz młodzieży².

¹ L. Grinevica, B. Rivza, *Proceedings of the 2018 International Conference, "Economic Science for Rural Development"* Jelgava, LLU ESAF, May 9–11, 2018, no. 48, pp. 299–305.

² Por.: M. Brestovanský, J. Gubricová, K. Libercanová, *Inclusion, Diversity, Equality in Non-Formal Education through the Optic of Youth and Youth Workers*, "Acta Educationis Generalis" 2018, no. 8, pp. 94–108.

YOUNG PEOPLE'S BELIEFS REGARDING THE UNEMPLOYED

Keywords: the unemployment, the beliefs, young people

Abstract. Young people constitute a characteristic group of the unemployed. The notion of work has many various meanings for them, which offers them opportunities for both personal development and for growing up in a role of a member of a specific community. Social competences, including the declared beliefs, are named among the causes of the unemployment of young people³. This article endeavours to provide the diagnosis of the beliefs of young people (school and university students) regarding the long-term unemployed, and to show the selected correlations. 1084 persons participated in the study, including 588 secondary (general and technical) school students and 496 students of various faculties of tertiary education from nine provinces of Poland. The results of the analyses indicate that young people declare the firmest belief that the long-term unemployed have poorer knowledge and the weakest belief that the long-term unemployed are to be blamed for their own occupational situation. The results presented may be useful for the purpose of perfecting specific strategies and forms of assistance and prevention provided to young people by specialists and voluntaries⁴.

Wprowadzenie

Bezrobocie jest jednym z głównych problemów współczesnego świata⁵. Utożsamiane jest ze zjawiskiem braku pracy zarobkowej wśród osób będących w pewnym przedziale wiekowym, określanym najczęściej przez górną i dolną granicę wieku produkcyjnego, zdolnych i gotowych do podjęcia zatrudnienia⁶. Analizy statystyczne wskazują, że poziom bezrobocia w Polsce stale spada, choć najczęściej dotyczy grup osób niewykwalifikowanych, osób starszych znajdujących się w wieku przedemerytalnym oraz młodych pracowników rozpoczynających

³ L. Grinevica, B. Rivza, op. cit., pp. 299–305.

⁴ Por.: M. Brestovanský, J. Gubricová, K. Libercanová, op. cit., s. 94–108.

⁵ J. Kirenko, M. Boczkowska, *Bezrobocie. Zachowania zdrowotne. Uwarunkowania*, UMCS, Lublin 2017, s. 13; A. Olak, *Zjawisko bezrobocia a zagrożenie społeczne*, „Modern Management Review” 2014, nr 21, s. 141–155, s. 141; M. Novak, L. Darmo, *The Youth Unemployment in the European Area. Proceedings of the SGEM International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts. Section Economics and Tourism*, 2015, s. 963–970; K. Ślebarska, *Wsparcie społeczne a zaradność człowieka w sytuacji bezrobocia*, Śląsk, Katowice 2010, s. 9.

⁶ E. Kwiatkowski, *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2002, s. 20; J. Kirenko, E. Sarzyńska, *Bezrobocie, niepełnosprawność, potrzeby*, UMCS, Lublin 2010, s. 11.

karierę zawodową⁷. Co ciekawe, wskaźnik zatrudnienia i bezrobocia młodych Polaków można uznać za przeciętny na tle UE⁸.

Do osób najbardziej dotkniętych ostatnim kryzysem finansowym w Europie związanym m.in. z bezrobociem należą ludzie młodzi. Z badań rynku pracy⁹ wynika ponadto, że od wielu lat stopa bezrobocia wśród młodzieży wzrasta w większości państw członkowskich Unii Europejskiej¹⁰. Co więcej, obecna względna stabilność ekonomiczna w kontekście perspektyw i szans młodzieży na rynku pracy jest niepewna¹¹. Zjawisko to niepokoi biorąc pod uwagę fakt, że bezrobocie młodzieży ma negatywny wpływ nie tylko na jednostkę stojącą przed decydującymi wyborami życiowymi, ale i na wzrost gospodarczy kraju oraz wydajność pracy.

Ludzie młodzi stanowią specyficzną grupę bezrobotnych, dla których podjęcie pracy ma wiele różnych znaczeń, stwarzając im szansę zarówno na rozwój indywidualny, jak i w roli członka danej społeczności. Analizując sytuację młodych w kontekście zatrudnienia istotna jest zatem perspektywa inter- i intrapersonalna, uwzględniająca specyfikę sytuacji społeczno-ekonomicznej kraju oraz ich przekonania na temat życia zawodowego¹².

W Polsce, pomimo wzrostu dostępu do szkolnictwa wyższego, osoby młode napotykać na trudności w znalezieniu zatrudnienia, poszukując go najczęściej przez ponad pół roku. Młodzi bezrobotni stają przed koniecznością poradzenia sobie z dysproporcją między poziomem kompetencji wyniesionych ze szkoły a wymaganiami pracodawcy. Ponadto liczba absolwentów zapewne przewyższa zapotrzebowanie rynku pracy. Okres poszukiwania pierwszej pracy może powodować liczne konsekwencje społeczne, psychologiczne czy też materialne. Pojawia się zmiana obrazu własnej osoby warunkowana obniżeniem poczucia wartości, poczuciem utraty możliwości działania oraz zmniejszeniem wiary w siebie.

⁷ www.stat.gov.pl, 2018.

⁸ L. Grinevica, B. Rivza, op. cit., pp. 299–305.

⁹ N. Hoffman, *Schooling in the Workplace – How Six of the World’s Best Vocational Education Systems Prepare Young People for Jobs and Life*. Harvard Education Press, Cambridge, MA 2011.

¹⁰ D. Hjuza, T.B. Borbejs-Pecec, *Jauniesu bezdarbs: muslaiku krize. Muzilga karjeras atbalsta ricipolitikas nozime darba piedavajuma un pieprasijuma joma (Youth Unemployment: the Current Crisis. A Lifelong Career Policy in the Field of Job Supply and Demand)*, “European Lifelong Career Support Policy Network” 2012, pp. 1–20.

¹¹ M. Balan, *Analysis of Unemployment among Young Individuals from Romania by Econometric Methods*, “International Auditing & Risk Management” 2014, no. 35, pp. 90–97.

¹² M.B. Volkmer, C. Scherdien, S. Rocha-de-Oliveira, *Estrutura de classe e mobilidade social no processo de inserção profissional de jovens no Brasil: reflexões e agenda de pesquisa*, „Cadernos EBAP. BR” 2019, no. 17, pp. 564–576; L. Grinevica, B. Rivza, op. cit., pp. 299–305.

Sprzyja temu również osłabienie pozycji w rodzinie i grupach społecznych oraz negatywne doświadczenia związane z nieefektywnymi działaniami zaradczymi, np. w sytuacji powtarzających się rozmów kwalifikacyjnych zakończonych porażką¹³. Polska jest krajem, w którym – zgodnie z danymi statystycznymi – sytuacja młodzieży na rynku pracy jest relatywnie dobra. Mimo to podkreśla się konieczność przeprowadzenia reformy systemu szkolenia i kształcenia zawodowego, która miałaby przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia strukturalnego w tej grupie potencjalnych pracowników¹⁴. Pomoc bezrobotnym w wejściu na rynek pracy wymaga szczegółowej obserwacji ich zachowania, ich stosunku do pracy i radzenia sobie z beczynnością¹⁵, a także uwzględnienia wczesnych doświadczeń dziecięcych i okresu adolescencji, w którym znaczącą rolę pełnili członkowie rodziny¹⁶.

Założenia metodologiczne badań własnych

Wśród przyczyn bezrobocia młodych wymienia się kompetencje społeczne, w tym deklarowane przekonania¹⁷. Celem artykułu była diagnoza przekonań młodzieży (szkolnej i akademickiej) na temat osób bezrobotnych wraz ze wskazaniem wybranych zależności. Chodziło także o uchwycenie różnic w ocenie tej problematyki między młodzieżą szkolną i akademicką. Główny problem badawczy zawierał się w pytaniu: Jakie są przekonania młodzieży na temat osób bezrobotnych oraz czy występują, a jeżeli tak, to jakie zależności w zakresie analizowanych zmiennych? Za zmienną zależną przyjęto przekonania na temat bezrobotnych w obszarze rynku pracy. Przekonania były rozumiane jako jeden ze sposobów manifestowania postaw wobec określonego przedmiotu. Rozumiejąc je zgodnie z trójkomponentowym ujęciem, są przejawem komponentu poznawczego. Zawierając w sobie wartościowanie, opierają się nie tylko na procesach poznawczych. Kształtują się zatem na bazie posiadanych doświadczeń (informacje), ale również osobistych standardów, norm i uznawanych wartości¹⁸.

¹³ K. Ślebarska, op.cit., s. 32–33.

¹⁴ K. Kaczmarczyk, *Bierność i bezrobocie młodzieży w Polsce*, UMK, Toruń 2016, s. 125.

¹⁵ E. Kasprzak, *Sukces i porażka bezrobotnych na rynku pracy*, SPA, Poznań 2006, s. 7.

¹⁶ M. Estrada, J. Sierra, L. Salazar, *Desde abajo: experiencia laboral de jóvenes en hogares de bajos ingresos. (The work experience of youths in low-income homes)*, "Íconos. Revista de Ciencias Sociales" 2019, no. 65, pp. 137–154.

¹⁷ L. Grinevica, B. Rivza, op. cit., pp. 299–305.

¹⁸ M. Marody, *Sens teoretyczny a sens empiryczny pojęcia postawy*, Wyd I, PWN, Warszawa 1976, s. 99.

Z kolei za zmienne niezależne przyjęto wiek, płeć, miejsce zamieszkania oraz rodzaj szkoły, w której badani pobierają naukę.

Wybór młodzieży szkolnej i studenckiej jako podmiotów badań opierał się na zasygnalizowanym ryzyku zagrożenia wykluczeniem społecznym tej grupy osób oraz na formułowanym powszechnie wniosku stwierdzającym znaczenie etapu kształcenia szkolnego, zawodowego dla budowania wartościująco-normatywnych podstaw realizowania zadań w przyszłej profesji. Warunkiem planowania działań modyfikujących (opierających się m.in. na bezpośrednim kontakcie z podmiotem deklarowanego stosunku) jest poznanie uznawanych przekonań i ich ewentualnych źródeł, które mogą wynikać z toku kształcenia. Co więcej, znajomość przekonań, w tym planów młodego pokolenia pozwala przewidywać prawdopodobne kierunki społecznych, politycznych i gospodarczych przeobrażeń. Pozwala na podejmowanie działań, które sprzyjałyby realizacji planów społecznie akceptowanych lub działań korygujących społecznie niepożądane¹⁹.

W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, wykorzystując narzędzie w postaci autorskiej skali do diagnozy przekonań młodzieży na temat osób bezrobotnych. Skala stanowi jedną z części kwestionariusza do badania przekonań młodzieży o osobach zagrożonych wykluczeniem społecznym autorstwa A. Kanios, M. Czechowskiej-Bielugi, A. Weissbrot-Koziarskiej, R. Krawczyk i P. Zielińskiej²⁰. Starano się zachować pewien margines swobody w wyborze i rozumieniu wybranych terminów i opisów pochodzących z teorii²¹. Do oceny natężenia wartości poszczególnych zmiennych zastosowano skalę Lickerta. Analizując przekonania młodzieży – poszczególnym wariantom odpowiedzi przypisano rangi (wartości punktowe) w skali od 1 do 5, gdzie 1 pkt oznaczał „zdecydowanie prawdziwe”, 2 pkt – „umiarkowanie prawdziwe”, 3 pkt – trudno powiedzieć, 4 pkt – umiarkowanie nieprawdziwe” i 5 pkt – „zdecydowanie nieprawdziwe”. Zaproponowane rangowanie sugeruje, że im niższa średnia, tym poszczególne twierdzenia są bardziej zgodne z przekonaniami młodzieży.

Obliczenia wykonano za pomocą statystycznego pakietu SPSS (Statistical Package for Social Sciences). Do opracowania zebranego materiału empirycznego zastosowano dwie techniki statystyczne. Pierwszą z nich był test istotności

¹⁹ T. Lewowicki, *O pojmowaniu planów życiowych oraz społeczno-kulturowych uwarunkowaniach tych planów*, [w:] Z. Jasiński, T. Lewowicki, J. Nikitorowicz (red.), *Plany życiowe młodzieży z terenów pograniczy*, Opolska Ofic. Wyd., Opole 2004, s. 7.

²⁰ A. Kanios, M. Czechowska-Bieluga, A. Weissbrot-Koziarska, P. Zielińska, A. Lada, *Młodzież wobec zjawiska wykluczenia społecznego*, [w:] R. Bera, S. Kwiatkowski (red.), *Młodzież wobec współczesnych zagrożeń w życiu społecznym*, APS, Warszawa 2019.

²¹ Por.: M. Brestovanský, J. Gubricová, K. Libercanová, op. cit., s. 94–108.

różnic t-Studenta dla grup niezależnych, który został wykorzystany w celu poszukiwania podobieństw i różnic w ocenie przekonań między młodzieżą szkół średnich i studentami. Natomiast do poszukiwania istotnych statystycznie zależności między przekonaniami a czynnikami demograficzno-społecznymi wykorzystano test statystyczny χ^2 Pearsona. Ponadto oparto się na podstawowych statystykach opisowych i częstościach.

W badaniu wzięły udział łącznie 1084 osoby, w tym 588 uczniów ze szkół średnich (liceum i technikum) oraz 496 studentów różnych kierunków studiów, według doboru celowo-losowego, z następujących województw: opolskiego, śląskiego, podlaskiego, dolnośląskiego, lubelskiego, świętokrzyskiego, mazowieckiego, małopolskiego, podkarpackiego. Respondenci byli zróżnicowani pod względem płci, wieku, miejsca zamieszkania oraz szkoły, w której pobierają naukę.

Większość badanych stanowiły kobiety (72%), mężczyźni to niespełna jedna trzecia ogółu grupy (28%). Ankieterzy pochodzili z miejscowości zróżnicowanych pod względem liczby mieszkańców. Badani najczęściej zamieszkiwali wieś (38,9%). Jedna trzecia z nich (31,1%) zamieszkiwała duże miasto. Pozostali młodzi ludzie deklarowali małe (13,3%) lub średnie miasto (16,7%).

Wyniki badań

Na podstawie analizy zgromadzonych danych można stwierdzić, że badana młodzież jest najbardziej przekonana do tezy sugerującej, iż osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące ($M=2,45$). Ankieterzy potwierdzają także posiadanie gorszych umiejętności zawodowych osób bezrobotnych ($M=2,49$) oraz przejawianie niższego poziomu motywacji do pracy ($M=2,51$). Za nieco mniej prawdziwe ankieterzy uznali stwierdzenia sugerujące niższy poziom wykształcenia osób bezrobotnych ($M=2,87$), ich lenistwo ($M=2,93$) oraz awersję do pracy ($M=2,94$). Badani są najmniej przekonani o niezaradności osób bezrobotnych ($M=3,06$) oraz ponoszeniu winy za swoją złą sytuację zawodową ($M=3,10$). Warto podkreślić, że młodzież silniej niż studenci zgadza się z przekonaniami w obrębie omawianych dysfunkcji osób bezrobotnych, na co wskazuje tabela 1. Wyraźniejsze przekonania studentów odnotowano jedynie w kwestii posiadania przez bezrobotnych mniejszej wiedzy ($M=2,41$) i niższego poziomu motywacji do pracy ($M=2,40$).

Z danych empirycznych i testu istotności różnic t-Studenta dla par niezależnych wynika, że młodzież szkolna i studenci odmiennie oceniają

następujące stwierdzenia: osoby bezrobotne posiadają gorsze umiejętności zawodowe ($t^\circ = 2,860$; $p < 0,004$), osoby bezrobotne cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące ($t^\circ = 2,820$; $p < 0,005$), osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia niż pracujący ($t^\circ = 2,850$; $p < 0,004$) oraz osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($t^\circ = 3,380$; $p < 0,001$). Wartość empiryczna jest większa od t krytycznego (1,960).

Podobne oceny w obu grupach zanotowano względem stwierdzenia: osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące ($t^\circ = 1,020$; $p < 0,310$), osoby bezrobotne są leniwe ($t^\circ = 1,710$; $p < 0,087$), osoby bezrobotne są niezaradne ($t^\circ = 1,180$; $p < 0,240$) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy ($t^\circ = 0,770$; $p < 0,443$). W tym przypadku wartość empiryczna jest mniejsza od t krytycznego (1,960).

Tabela 1. Przekonania młodzieży na temat osób bezrobotnych – porównanie grup (*średnie wartości*)

Stwierdzenia na temat osób bezrobotnych	M	SD	Młodzież		Studenci		Porównanie	
			M	SD	M	SD	t°	p
Mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące	2,45	1,10	2,48	1,15	2,41	1,03	1,020	0,310
Posiadają gorsze umiejętności zawodowe niż osoby pracujące	2,49	1,10	2,41	1,13	2,60	1,04	-2,860	0,004*
Cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące	2,51	1,14	2,60	1,20	2,40	1,05	2,820	0,005*
Zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących	2,87	1,08	2,78	1,15	2,97	0,99	-2,850	0,004*
Są leniwe	2,93	1,09	2,88	1,15	2,99	1,02	-1,710	0,087
Są niezaradne	3,06	1,07	3,02	1,13	3,10	1,00	-1,180	0,240
Są winne swojej złej sytuacji zawodowej	3,10	1,06	3,00	1,10	3,21	1,00	-3,380	0,001*
Mają awersję do pracy	2,94	0,92	2,92	1,00	2,96	0,81	-0,770	0,443

Źródło: opracowanie własne.

Z kolei biorąc pod uwagę wartość współczynnika korelacji V Cramera okazało się, że analizowana zmienna koreluje na poziomie istotnym ze wszystkimi badanymi stwierdzeniami (wartość w próbie jest niewyraźna): osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące ($p < 0,014$; $V_c = 0,110$; $\chi^2 = 12,520$),

osoby bezrobotne posiadają gorsze umiejętności zawodowe ($p < 0,000$; $V_c = 0,170$; $\chi^2 = 30,120$), osoby bezrobotne cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące ($p < 0,000$; $V_c = 0,150$; $\chi^2 = 25,130$), osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących ($p < 0,000$; $V_c = 0,150$; $\chi^2 = 24,280$), osoby bezrobotne są leniwe ($p < 0,014$; $V_c = 0,110$; $\chi^2 = 12,490$), osoby bezrobotne są niezaradne ($p < 0,010$; $V_c = 0,110$; $\chi^2 = 13,230$), osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($p < 0,001$; $V_c = 0,130$; $\chi^2 = 17,580$) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy ($p < 0,000$; $V_c = 0,130$; $\chi^2 = 17,580$).

Tabela 2. Istotne statystycznie zależności między poziomem edukacji a analizowanymi przekonaniami

Osoby bezrobotne w obszarze rynku pracy	Poziom edukacji			
	p	df	χ^2 empiryczne	V Cramera
Mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące	0,014*	4	12,520	0,110
Posiadają gorsze umiejętności zawodowe niż osoby pracujące	0,000*	4	30,120	0,170
Cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące	0,000*	4	25,130	0,150
Zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących	0,000*	4	24,480	0,150
Są leniwe	0,014*	4	12,490	0,110
Są niezaradne	0,010*	4	13,230	0,110
Są winne swojej złej sytuacji zawodowej	0,001*	4	17,580	0,130
Mają awersję do pracy	0,000*	4	22,810	0,150

Źródło: opracowanie własne.

Analiza wyników ujawniła, że studenci częściej niż młodzież szkolna zgadzają się z następującymi stwierdzeniami: osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące (35,3%), osoby bezrobotne posiadają gorsze umiejętności zawodowe (36,9%) oraz osoby bezrobotne cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące (33,1%). Natomiast nie mają zdania w kwestii takich stwierdzeń, jak: osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących (44,8%), osoby bezrobotne są leniwe (49,4%), osoby bezrobotne są niezaradne (47,6%), osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej (49,6%) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy (61,3%).

W dalszych analizach korelacyjnych wzięto pod uwagę płeć, wiek, miejsce zamieszkania oraz rodzaj szkoły i typ uczelni.

Okazało się, że płeć koreluje na poziomie istotnym z następującymi stwierdzeniami: osoby bezrobotne są leniwe ($p < 0,000$), osoby bezrobotne są niezaradne ($p < 0,015$) oraz osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($p < 0,002$). Na podstawie współczynnika korelacji V Cramera można stwierdzić, że zależność między analizowanymi zmiennymi w próbie jest niewyraźna (od 0,110 do 0,150). Dane w obrębie płci badanych wykazują, że kobiety częściej niż mężczyźni nie mają zdania na temat następujących stwierdzeń: osoby bezrobotne są leniwe ($V_c = 0,150$; $\chi^2 = 24,680$), osoby bezrobotne są niezaradne ($V_c = 0,110$; $\chi^2 = 12,310$) oraz osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($V_c = 0,130$; $\chi^2 = 17,130$).

Tabela 3. Istotne statystycznie zależności między płcią a analizowanymi przekonaniem

Osoby bezrobotne w obszarze rynku pracy są	Płeć			
	p	df	Ch ² empiryczne	V Cramera
Leniwe	0,000*	4	24,680	0,150
Niezaradne	0,015*	4	12,310	0,110
Winne swojej złej sytuacji zawodowej	0,002*	4	17,130	0,130

Źródło: opracowanie własne.

Badania ujawniły, że kobiety częściej niż mężczyźni nie mają zdania na temat następujących stwierdzeń dotyczących osób bezrobotnych: osoby bezrobotne są leniwe (47,6%), osoby bezrobotne są niezaradne (45,1%) oraz osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej (47,6%).

Kolejna z analizowanych zmiennych, jaką był wiek, koreluje na poziomie istotnym statystycznie niemal ze wszystkimi stwierdzeniami (poza opinią o braku zaradności osób bezrobotnych), a wartość współczynnika korelacji V Cramera sugeruje, że zależność między analizowanymi zmiennymi w próbie jest niewyraźna (od 0,080 do 0,110): osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące ($p < 0,035$; $V_c = 0,080$; $\chi^2 = 27,630$), osoby bezrobotne posiadają gorsze umiejętności zawodowe ($p < 0,000$; $V_c = 0,110$; $\chi^2 = 48,290$), osoby bezrobotne cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące ($p < 0,000$; $V_c = 0,100$; $\chi^2 = 44,750$), osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących ($p < 0,001$; $V_c = 0,090$; $\chi^2 = 38,870$), osoby bezrobotne są leniwe ($p < 0,021$; $V_c = 0,080$; $\chi^2 = 29,500$), osoby bezrobotne

są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($p < 0,000$; $V_c = 0,100$; $\chi^2 = 47,470$) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy ($p < 0,001$; $V_c = 0,090$; $\chi^2 = 38,680$).

Tabela 4. Istotne statystycznie zależności między wiekiem a analizowanymi przekonaniami

Osoby bezrobotne w obszarze rynku pracy	Wiek			
	Poziom istotności	df	Ch ² empiryczne	V Cramera
Mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące	0,035*	16	27,630	0,080
Posiadają gorsze umiejętności zawodowe	0,000*	16	48,290	0,110
Cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące	0,000*	16	44,750	0,100
Zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących	0,001*	16	38,870	0,090
Są leniwe	0,021*	16	29,500	0,080
Są winne swojej złej sytuacji zawodowej	0,000*	16	47,470	0,100
Mają awersję do pracy	0,001*	16	38,680	0,090

Źródło: opracowanie własne.

Wyniki badań ujawniły, że młodzież w wieku 23–24 lat częściej niż pozostali badani (legitymujący się wiekiem z następujących przedziałów: 17–18; 19–20; 21–22; 23–24; 25 i więcej) raczej zgadza się z następującymi stwierdzeniami: osoby bezrobotne mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące (40,2%), osoby bezrobotne posiadają gorsze umiejętności zawodowe (40,2%) oraz osoby bezrobotne cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące (35,3%). Natomiast nie mają zdania w kwestii takich stwierdzeń, jak: osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących (49,2%), osoby bezrobotne są leniwe (53,9%), osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej (55,1%) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy (60,2%).

Wyniki badań ujawniły także, że miejsce zamieszkania nie różnicuje na poziomie istotnym statystycznie stwierdzeń na temat osób bezrobotnych w obszarze rynku pracy.

Z kolei typ uczelni koreluje na poziomie istotnym z następującymi stwierdzeniami na temat osób bezrobotnych: mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące ($p < 0,033$), posiadają gorsze umiejętności zawodowe ($p < 0,000$), cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące ($p < 0,000$), zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących ($p < 0,000$),

są leniwe ($p < 0,007$), są niezaradne ($p < 0,002$), są winne swojej złej sytuacji zawodowej ($p < 0,000$) oraz mają awersję do pracy ($p < 0,015$).

Na podstawie współczynnika korelacji V Cramera można stwierdzić, że zależność między analizowanymi zmiennymi w próbie jest niewyraźna (od 0,090 do 0,130).

Tabela 5. Istotne statystycznie zależności między typem uczelni a analizowanymi przekonaniem

Osoby bezrobotne w obszarze rynku pracy	Rodzaj uczelni/szkoły			
	p	df	χ^2	Vc
Mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące	0,033*	24	38,240	0,090
Posiadają gorsze umiejętności zawodowe	0,000*	24	69,280	0,130
Cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące	0,000*	24	69,870	0,130
Zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących	0,000*	24	47,360	0,100
Są leniwe	0,007*	24	44,450	0,100
Są niezaradne	0,002*	24	48,470	0,110
Są winne swojej złej sytuacji zawodowej	0,000*	24	61,980	0,120
Mają awersję do pracy	0,015*	24	41,530	0,100

Źródło: opracowanie własne.

Biorąc pod uwagę typ uczelni okazało się, że osoby studiujące na uniwersytetach częściej niż pozostali badani raczej zgadzają się z następującymi stwierdzeniami dotyczącymi osób bezrobotnych: mają mniejszą wiedzę niż osoby pracujące (36,0%), posiadają gorsze umiejętności zawodowe (39,2%) oraz cechują się niższym poziomem motywacji do pracy niż osoby pracujące (35,8%). Natomiast nie mają zdania w kwestii takich stwierdzeń, jak: osoby bezrobotne zazwyczaj cechują się niższym poziomem wykształcenia od pracujących (45,1%), osoby bezrobotne są leniwe (50,8%), osoby bezrobotne są niezaradne (49,7%), osoby bezrobotne są winne swojej złej sytuacji zawodowej (50,8%) oraz osoby bezrobotne mają awersję do pracy (62,4%).

Podsumowanie

Wyniki analiz wskazują, że polska młodzież najsilniej deklaruje posiadanie mniejszego zasobu wiedzy u osób bezrobotnych niż przez pracujących, a najsłabsze przekonanie żywi wobec twierdzenia, że osoby bezrobotne są winne

swojej złej sytuacji zawodowej. Przy tym młodzież szkolna wyraźniej zgadza się z wybranymi ocenami w porównaniu z młodzieżą akademicką. Zatem częściej młodzież ta ma mocniejsze przekonania niż studenci co do wybranych dysfunkcji bezrobotnych. Studenci mają silniejsze przekonania jedynie w kwestii posiadania niższego poziomu wiedzy i motywacji do pracy, co może sugerować przypisywaniu tym czynnikom większego znaczenia w sytuacji pracy i jej braku.

Dane w obrębie płci badanych wykazują, że kobiety częściej niż mężczyźni nie mają zdania na temat wybranych stwierdzeń. Wiek oraz typ uczelni korelują na poziomie istotnym statystycznie niemal ze wszystkimi analizowanymi stwierdzeniami. Wyniki badań ujawniły natomiast, że miejsce zamieszkania nie różnicuje na poziomie istotnym żadnego ze stwierdzeń.

Wyniki prezentowanych badań nad przekonaniami młodzieży na temat osób bezrobotnych wraz z ich korelatami mogą okazać się przydatne podczas doskonalenia poszczególnych strategii, metod oraz form działań pomocowych i profilaktycznych świadczonych przez specjalistów, ale także przez wolontariuszy z organizacji młodzieżowych²².

Unia Europejska (UE) stoi przed nowym wyzwaniem związanym z młodzieżą zwaną „straconym pokoleniem” i poszukiwaniem różnorodnych rozwiązań w aspekcie globalnym. Rola młodzieży jest niezaprzeczalna, a wiele państw powinno zweryfikować przyjęte stanowiska polityczne ukierunkowane na problemy młodego pokolenia. Podkreśla się, że jeśli decydenci nie podejmą prób rozwiązania kwestii bezrobocia wśród młodzieży, w przyszłości będzie można spodziewać się niestabilności gospodarczej i politycznej w UE, a także w skali globalnej²³.

Bibliografia

- Balan M., *Analysis of Unemployment among Young Individuals from Romania by Econometric Methods*, „International Auditing & Risk Management” 2014, no. 35.
- Brestovanský M., Gubricová J., Libercanová K., *Inclusion, Diversity, Equality in Non-Formal Education through the Optic of Youth and Youth Workers*, „Acta Educationis Generalis” 2018, no. 8.
- Estrada M., Sierra J., Salazar L., *Desde abajo: experiencia laboral de jóvenes en hogares de bajos ingresos. (The work experience of youths in low-income homes)*, „Íconos. Revista de Ciencias Sociales” 2019, no. 65.

²² por.: M. Brestovanský, J. Gubricová, K. Libercanová, op. cit., s. 94–108.

²³ Por.: L. Grinevica, B. Rivza, op. cit., s. 299–305.

- Grinevica L., Rivza B., *Proceedings of the 2018 International Conference, "Economic Science for Rural Development"* Jelgava, LLU ESAF, May 9 – 11, 2018, no. 48.
- Hjuza D., Borbejs-Pecec T.B., *Jauniesu bezdarbs: muslaiku krize. Muzilga karjeras atbalsta ricibpolitikas nozime darba piedavajuma un pieprasijuma joma (Youth Unemployment: the Current Crisis. A Lifelong Career Policy in the Field of Job Supply and Demand)*, "European Lifelong Career Support Policy Network" 2012.
- Hoffman N., *Schooling in the Workplace – How Six of the World's Best Vocational Education Systems Prepare Young People for Jobs and Life*. Harvard Education Press, Cambridge, MA 2011.
- Kaczmarczyk K., *Bierność i bezrobocie młodzieży w Polsce*, UMK, Toruń 2016.
- Kanios A., Czechowska-Bieluga M., Weisbrot-Koziarska A., Zielińska P., Lada A., *Młodzież wobec zjawiska wykluczenia społecznego*, [w:] R. Bera, S. Kwiatkowski (red.), *Młodzież wobec współczesnych zagrożeń w życiu społecznym*, APS, Warszawa 2019.
- Kasprzak E., *Sukces i porażka bezrobotnych na rynku pracy*, SPA, Poznań 2006.
- Kirenko J., Boczkowska M., *Bezrobocie. Zachowania zdrowotne. Uwarunkowania*, UMCS, Lublin 2017.
- Kirenko J., Sarzyńska E., *Bezrobocie, niepełnosprawność, potrzeby*, UMCS, Lublin 2010.
- Kwiatkowski E., *Bezrobocie. Podstawy teoretyczne*, Wyd. Nauk. PWN, Warszawa 2002.
- Lewowicki T., *O pojmowaniu planów życiowych oraz społeczno-kulturowych uwarunkowaniach tych planów*, [w:] Z. Jasiński, T. Lewowicki, J. Nikitorowicz (red.), *Plany życiowe młodzieży z terenów pograniczy*, Opolska Ofic. Wyd., Opole 2004.
- Marody M., *Sens teoretyczny a sens empiryczny pojęcia postawy*, Wyd I, PWN, Warszawa 1976.
- Michalik K., *Typologia czynników motywacji*, „Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie” 2009, nr 13.
- Novak M., Darmo L., *The Youth Unemployment in the European Area. Proceedings of the SGEM International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts. Section Economics and Tourism* 2015.
- Olak A., *Zjawisko bezrobocia a zagrożenie społeczne*, „Modern Management Review” 2014, nr 21.
- Ślebarska K., *Wsparcie społeczne a zaradność człowieka w sytuacji bezrobocia*, Śląsk, Katowice 2010.
- Volkmer M.B., Scherdien C., Rocha-de-Oliveira S., *Estrutura de classe e mobilidade social no processo de inserção profissional de jovens no Brasil: reflexões e agenda de pesquisa. Cadernos EBAPE.BR* 2019, no. 17.
- www.stat.gov.pl (2018).